

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

De cura minimorum. Cap. IX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

Cass. coll.
1. c. 11.s. it. apud
Rosv. p.
215.

Spiritualium miseriarum manifestationem, Patri suo Spirituali factam, ut liberetur ab eis, quam possit ipsa sanctitas eximia, & preces ac ieiunia suscepta, pro abigenda aliqua difficultate, vel spirituali molestia. Non commemoratum omnibus Serapionis exemplum, qui à vitio gulæ diuturno, & à dæmone illud in eo fouente non prius liberatus fuit, quam illud suo Patri Spirituali detexerit. Illustrius huius rei exemplum habemus in vitâ Sancto- rum Epicteti & Aftionis. Quamuis enim S. Aftion, filius spiritualis S. Epicteti (à quo & abtractus fuit à vita seculari, & postea in rebus spiritualibus educatus & institutus) magnam esset vitæ sanctimoniam assecutus, & plurima miracula in nomine Domini operaretur, tamen cum inscio S. Epicteto, cum quo manebat, ad hauriendum ex flumine aquam perrexisset, turpis quedam cogitatio in vitâ, eunte illo, mentem eius subito inuasit, & cum per triduum hic talis & tantus vir non potuisset de suo pectore eam extrudere, adhibitis etiam multis lachrymis ac precibus, non prius ab eâ liberatus est, quam eam suo Spirituali Patri detexit Epicteto. Post cuius & Aftionis preces, liberatus est Aftion, & vidit puerum quendam nigrum cum ignea sacula de sinu suo egredientem, ac talia dicentem sibi: *Confessio tua, Aftion, magnas meas contriuit hodie vires, & vna oratio vestra, me inermem in omnibus reddidit, ac desolatum: ideoque egressus hinc intrabo in cor Latroniani Ducis, & excitabo eum aduersus vos celeriter, & per varia suppliciorum genera vos expendet.* Et ita effect. Comprehenfi enim à Scytharum Duce Latroniano, post flagellationem acerbissimam, & equulei torturam, postea vngulis ferreis rasi, & lampadibus ardentibus adusti, & pluribus adhuc lacerationibus confricati, ac sale ac aceto aspersi & perfusi, & in cacabum deinde æneum, pice & adipe plenum, ac bullientem iniecti, & 30. dierum inedia frustra vexati, & diu multumque lapidibus contusi, cum occidi non possent, gladio plecti iussi, martirium consummarunt: post mortem verò, corpora eorum *præ nimietate splendoris, quasi solis radij visa*, multisque miraculis honorata fuerunt. Ex quo factum non tantum apparet utilitas manifestationis nostrarum miseriarum, Patribus Spiritualibus detectarum, sed quanto eam prosequatur dæmon odio, qui videns se, per manifestationem factæ cogitationis, ab Aftione expulsum, Latronianum contra eum, & contra eius Patrem Spiritualem S. Epictetum concitauit, ac nobilissimi martirij, id non intendens, occasio exitit Domino prouidente, ut diligentibus Deum, etiam ira dæmonis cooperetur in bonum.

Porro etsi quis aded esset hebes & nullius memoriæ, ita ut consilia Patris Spiritualis in mente retinere non posset, adhuc prodesset illi humilis ad suum directorem recur-

sus. Adfert pulchram hac de re doctrinam Ruffinus in Vitis Patrum: *Quidam*, inquit, *Frater dixit ad senem: Ecce Abba, frequenter interrogo seniores Patres, ut dicant mihi commotionem pro salute anime meæ, & quidquid dixerunt mihi, nihil retineo. Erant autem seni duo vasa vacua, & dixit ei senex: Vade & affer vnum ex illis vasibus, & mitte aquam, & laua illud, & effunde, & pone nitidum ad locum suum. Fecit ergo ita Frater, semel, & bis; & dixit ei senex: Vtraque simul vasa affer. Et cum attulisset, dixit ei: Quale est vrisque mundius? Respondit Frater: Vbi aquam misi & laui. Tunc senex dixit ei: Sic est anima filii, qua frequenter audit verba Dei; quamuis nihil retineat ex his que interrogat, tamen plus mundatur, quam ea que non requirit.*

Merito ergo Basilius Imperator Leoni filio inter alia hoc monitum dedit: *Ptere cum medicis animorum assidue, ut ipse animo valeas. Ab eis enim discere poteris, quas res expectere, & à quibus abstinere debeas: quibus cum hominibus assuescere, à quorum consuetudine abhorere, & quomodo vitam totam dispensare oporteat, ut ne in frequentes morbos incidas.*

CAPVT NONVM.

Repræsentat magnam necessitatem & utilitatem curæ minimarum rerum, tam in bono quam in malo.

SExtò summopere proderit ad conseruandum & augendum spiritum, cura minimorum exacta, tum in seruandis omnibus Regulis minimis, tum in fugiendis paruis ad speciem defectibus, tum in mortificandis paruis sensuum ac passionum propensionibus.

Nam si Deus, ut bene docet S. Thomas, post S. Augustinum, S. Chrysostrum, S. Hieronymum, S. Basilium, S. Bernardum, S. Isidorum, & S. Gregorium, ac Magistrum sententiarum, ob vnum peccatum permittit aliud, in peccatum, subtrahendo gratiam efficacem, per quam impeditum fuisset sequens peccatum: Ita (cum sit liberalior in remunerando, quam in castigando seuerior) multo magis ob præcedentes actus virtutum supernaturales, etiam minutos, sed feruenti & heroico animo Deo oblatos, confert auxilia efficaciam gratiæ, per quæ ob Christi merita, fideles Dei serui, nullum, ut loquitur Sanctus Gregorius Nazianzenus, sibi præficientes Desicationis modum per assiduum ad virtutes ascensum, illarum celsissima fastigia assecuti, fiunt, ut ait Sanctus Dionysius Areopagita, *Deiformes*. Hanc enim ob causam, inquit Sanctus Augustinus, *Deus factus est homo, ut homo fieret Deus: per imitationem diuinarum virtutum quæ etiam in paruis acceptæ sunt Deo. Nam Christus tanquam peregrinus quidam (uti di-*

8. Brig. 11. Rec. cap. 3. 118. hom. 2. in Eccl. 119. 120. Martyr. 121. Genet. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200.

xie Sancta Brigitta vnicuique nostrum dicit: Amice, induc me hilariter & voluntarie quia in modo dico ego concludor loco: da mihi de vestibus tuis, quia non est tam paruum vestimentum, in domo tua, quin ad calefaciendum me sufficiat; da mihi de cibo tuo, quia etiam mica me satiare potest; & stilla aqua, dabit mihi refrigerium & fortitudinem. deinde ibidem Deus Pater sic loquitur: Quicumque Christum colligere voluerit hilariter mente, satiare eum poterit etiam mica panis, si voluntas fuerit bona: Vestire eum sufficit sileo si charitas est ardens: Potare eum poterit stilla, si affectus fuerit rectus. Cum autem, vt Sanctus Gregorius Papa ait, ynaqueque virtus, quasi quibusdam gradibus agitur, & sic pro incrementis, meritum ad summa perducitur; ab imis inchoandus est hic spiritualis animae ascensus, hoc est, a parvis; & minutis actionibus virtutum: Sicut enim paulatim homo a minimis vitis in maxima proripit, ita a modicis virtutibus, gradatim, ad ea quae sunt excelsa, contendit, inquit sanctus Hieronymus: difficilis enim, acquisitus est virtus excelsa & matura, & sicut qui magna vult eleuare pondera, minoribus attollendis debet assuescere; ita faciendum est & in progressu virtutum. Bene namque scribit S. Valerianus Episcopus Cemelensis: Virtus magna in minoribus semper experimentum capit, sic radis miles, priusquam ad pugnam veniat, aduersus arborem truncatam robur exercet, & inducit manus vulnera, ludendo componit. Nunc pedes attollitur, nunc rapido equorum cursu, ventos imitatur. In tantum denique proficit indium, vt penè minor labore sit, viciisse hostem, quam exercuisse virtutem. In similibus ergo dilectissimi praeludendum nobis est, & aptandus est studii animus, ad sortiora venturus. Virtus enim quae a parvis promittitur, facilius in maximis exhibetur. Sic dum consuecimus minora vincere, maiora discamus tolerare. Imò ob minima recipimus a Deo dona maxima: Nam, vt ait S. Chrysostomus, Mos Dei est, dare magna pro paruis: Dominus noster, non quantum detur consuecit attendere, sed voluntatis largitatem; & ob hoc, parua etiam, magna facit. Eapropter, Vidua illa Euangelica, multis multa in gazophylacium mittentibus, duobus minutis omnes vitauit, non quod immiserit plura aliis, sed liberaliorem voluntatem ostenderit.

Laborandum ergo nobis est in studio virtutum, & edanda opera, vt si magnis non possumus, ob incuriam & segnitiam nostram, saltem paruis & minutis pietatis, & aliis officiis Deum honoremus. Alioquin, vt grauius ponderat S. Cyprianus, Quia nos excusatione purgabimus, qui diaboli seruis, et manera pretiosa & grauidia, & nimio ac longo labore quaesita, sumptuosissimi apparatus, comparantibus, minores sumus. Vltique adeo, vt Christo pro pretio Passionis & sanguinis, vicem nec in modicis rependamus: praesertim cum sua nobis Deus copiosa suppeditet auxilia. Nam, vt ait S. Chrysostomus, Quemadmodum parturiens cupit eniti fatum, ita & ille cupit effun-

dere misericordiam, quippe, vt Christus Dominus dixit B. Brigittae; paratior dare quam aliquis petere; & qui, vt ait S. Cyprianus, profluens largiter, nullis finibus premitur, nec coequentibus claustris intra certa metarum spatia frenatur, manat iugiter, exuberat affluenter: nostrum tantum sileat pectus, & pateat. Quantum illic fidei capacis asserimus, tantum gratis haurimus. Et vt sponte sol radiat, dies illuminat, fons rigat, imber irrorat, ita se spiritus caelestis infundit.

Vnde merito S. Dionysius Deum appellat, fontaneam Deitatem: quia sicut fons (quantum in se est) semper dona caelestia effundit in illos, qui eis aditum, suam maiestatem vel tepiditate, non praeccludunt. Et quod admirabilis est, in quodam raptu B. Mariae Magdalene de Pazzis diuinitus didicit: Deum creaturam suam recognoscere, tanquam benefactricem, dum recipit illa dona, quae illi donat, quamuis ipse beneficium conferat, & illa recipiat, quae ex se est mendica, & ab eo ditata. Aded complacet sibi Deus dum benefacit, vt pro beneficio in se collato aestimet, dum eius dona & beneficia recipiuntur a hominibus. Tantoperè desiderat se communicare nobis, vt dum quis vult esse particeps communicationis illius, id ipse reputer, ac se alter magnum, aliquid ipsi communicaret. Credamus ergo ingenia bona ex hoc diuinitatis fonte, manare in eos, qui minima curantes tanquam a facie colubti, etiam minimos subiungunt defectus, & in Exercitiis virtutum (quae tepidi tanquam minima aspernantur) illi ob Dei respectum, tanquam maxima quarunt & congregant, ac tanquam parua auri fragmenta, ex quibus ingens & pretiosa conflatur auri massa, & tanquam margaritas minutas, sed pretiosissimas colligunt, inique se ornant, vt se exhibeant gratum domicilium Dei. Sed non ited, inquit Sanctus Patrus, Margarita vilis est, quia exigua, sed ideo magis pretiosa, quia & in exiguo modo magnum pretium habet. Status autem religiosus, margarita est Euangelica, pro qua vniuersa dare debemus, inquit S. Bernardus, nec tantum status in se, sed ipsa virtutis functiones, sunt, iudicio S. Chrysostomi, margaritae. Magnificandae ergo sunt etiam minutae exercitationes virtutum, vt magnifunt pretiosae, etiam paruae, margaritae, quia verum est quod scripsit S. Basilus: Nihil est minutum, quod Dei causa fiat, sed grande & spirituale, & eiusmodi, quod celum nobis, & praemia caelestia conciliat. Et quidem caelestia, non tantum in vita altera, sed etiam in hac, quia hoc modo ad altissimos euehemur virtutum eximiarum gradus, & ad ipsum apicem consummatae perfectionis. Nam verè scripsit S. Teresa: in vita sua: Res minimas & minutas, tanti momenti esse, ad inchoandum in virtutibus profectum, & vt anima, pennis & alis carens, volare incipiat, vt nemo id credat, nisi qui in se expertus est. Alis autem proprie Titones in vita spirituali carent.

1. Rei. cap. 15. 123. 1.2. ep. 2. ad Donat. 124. c. 4. diu. nom. 3. par. vit. 5.5. nox. pag. 126. 127. 125. ep. 20. ad Amant. 126. hom. de Margarit. h. 14. in 1. Tim. 127. cap. 23. 128. c. 24. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200.

128. Hi enim, ut ait Theodoretus, *Pennis tunc primam producunt & terram transire & superuolare docentur*, sic & S. Dorotheus scriptum reliquit. *Recte agere & peccare à minimis ortum habent, & ad magna paulatim perducunt, vel bona, vel mala.* Minima ergo sunt quasi primi gradus, necessario attingendi, & transeundi ab iis, qui ductrice Dei manu, volunt ad altiores adduci, ad quos omnino perueniant. Nam, ut dixit Christus Dominus S. Birgita, *Qui onus meum vertere incipiunt, id est, volentarie & exseruente desiderio, conantur ad faciendum illud modicum quod ipsi possunt, in ego dabo gratiam: qui autem leuant pondera mea, id est, pro amore meo, de die in diem proficiunt, cum eis laboro, & fortitudo eorum ero, & inflamabo eos ut amplius velint.* Et idem S. P. Ignatius, cum in Constitutionibus praescripisset materias, de quibus nostrum in concionando Tirone in domesticis concionibus vtiliter tractare debeant, de abnegatione sui, & profectu in virtutibus ac omnimoda perfectione, praesertim in vniõe ac caritate fraternã (quae etiam in Regulã 18. Summarij commendatur) in textu Constitutionum Hispanico (quo illas conscripsit) modum hæc tractandi, ait debere esse, à *Menudo*, hoc est minutatim, quod proprie significat minutissima quæque proponenda esse, quæ spectant ad omnimodam perfectionem & virtutem, ut scilicet, quemadmodum Sextã parte Constitutionum, & in regulã 15. Summarij, monemur; *Nihil perfectionis in absolutã omnium Constitutionum obseruatione, & nostri Instituti peculiari ratione adimplendã, praetermittamus.* Sed, ut in textu Hispanico loquitur Sanctus Pater, *No perder punto de perfeccion*, hoc est, ut ne quidem vnum punctum, ad perfectionem spectans, perdamus, seu omittamus.

Quã sanè formulã loquendi vtens, non potuit clariùs & efficacius commendare & praescribere nobis curam minimorum omnium possibilem in minutissimis quibusque rebus, & in ipsis punctis (quibus nihil minutius assignari potest) omnimodæ perfectionis, & Constitutionum ac nostri Instituti peculiari ratione adimplendã, ab omnibus nostris habendam, tanquam necessariam ad nostram perfectionem, & maius Dei obsequium & gloriam. Hanc ob causam, ut scribit Orlandinus, cum Pater Nicolaus Bobadilla tanquam Superintendens Collegij Neapolitani faceret negotium Rectori Collegij vrgenti exactam rerum minimarum curam, quamprimùm id rescivit S. P. Ignatius, iussit Rectorem Ouiedum, suo munere, totã libertate frangi, nec se interponere Bobadillam, ad vigilare, ad custodiam legum minutissimarum. Sentiebat enim S. P. Ignatius, in his viciandis plus plerumque latere periculum, quàm in maximis, propterea quod maximarum damnum, si violentur, apparet, facile, in promptu est, ut earum quæ in minimis habentur, exitum, nisi progrediente tempore, non sentitur. Eodem imbutus spiritu P. Iacobus Laynez secundus Societatis

nostræ Generalis (cui Societatem in Europã tantum debere dicebat S. P. Ignatius, quantum in Indiis debebat Francisco Xauerio) hic, inquam, tantus vis, cum iussus esset à Sancto Ignatio, Regulas Modestiae, Domesticis promulgare, & quidem omnibus Patribus, nullo excepto, iussu Sancti Patris conuocatis, pro Exhortationis themate, propositis illis verbis Sancti Iacobi Apostoli, *Eccc vnic, qui dicitis, hodie aut crastino, ibimus in illam Cuitatem, & faciemus ibi quidem animum, & meribimur, & lucrum faciemus: ut cunctis commendaret efficaciter obseruantiam illarum inuutarum regularum, hoc solum copiosè exposuit, quanto perè æstimet Deus res, quæ hominibus videntur valde paruæ: nimirum tales, quales in iis Regulis à Sancto Patre, post multas eorum Deo effusas lacrymas praescribuntur; de vsu & motu capitis, oculorum, manuum, pedum, totiusque corporis ne quid in eo minus concinnum & decorum appareat. Ut quemadmodum S. Ambrosius ait: Ipsa corporis species simulacrum sit mentis, figura probitatis, & vt quibus, incesso affectuq, venerabilis, non tam vestigium pedis tolleret, quam gradum virtutis attolleret. Quare mirum non est, sanctum nostrum Patrem Balthasarem Aluarez, dum esset Nonitorum Magister, plures quàm ducentos actus immodestiae fugiendos, suis in scripto tradidisse, valde paruos & minutos, eos vt in ipso Probationis suæ initio, agnoscerent & vitarent. Sed mirum magis, quod in Regulis S. Pachomio ab Angelo traditis diuinitus, minutissima quæque praescribuntur. Et ipse Christus Dominus, minutos quosdam gestus indecoros in quadam Dominã Sanctæ Brigittæ fugiendos ostendit, & quandoque miris affectibus editis, minimorum curam commendauit. Meritò ergo Pater Balthasar Aluarez, curabat minima quæque, & id eod, vt legitimus in eius vitã, continue se ipsum persequatur, sibiq, negabat quidquid natura appeteret, non solum in rebus maioribus, sed etiam in minutissimis: dicebat enim, substantiam mortificationis in eo consistere, vt in rebus omnibus, etiam minimis, adhibeatur, vt non solum rectus ac perfectus in ipso statu suo esset, sed etiam in eius minutis sponfam amulando, cuius manus & digiti vsque ad extremitatem pleni erant myrrha probatissima, & qui eo vsque peruenerit, dicere poterit: Consummatũ est: qui quid scilicet voluntati Dei repugnabat, venturumque ad extremum, quod ex parte nostrã peruenerit extremum, quod ex parte nostrã peruenerit potest, & ita euenit ipsi, qui continuã hac sui mortificatione, abstulit omnia sui profectus impedimenta: vicit passiones, suas, & obtinuit magnam spiritus libertatem, siueque ipsius & affectuum omnium iam exactum dominium, vt nemo illum turbari aut iratum videret. Passiones enim quæ antea ipsum impediebant, postea non solum non nocebant, sed rationi ipsi obtemperabant in eis, quæ illa iubebat: quod aiebat esse grande miraculum Dei gratia, cuius virtutes, qui antea nos oppugnabant ac labebant, iam profusa*

hist. relig. cap. 4. ferm. 3. 129. 130. Reu. l. 1. cap. 15. 131. 132. 3 par. c. 1. §. 11. c. 1. §. 1. 1. 1. n. 23. 24. 133.

Diat. p. 7. lac. 4. 11. 134. l. 2. de vit. 134. 135. c. 4. 3. 137. 4. par. cap. 4. 138. hist. relig. cap. 4.

Et adiuuant. E contra verò neglectus rerum paruarum in perniciem extremam homines adducit. Benè enim ait Abbas Theodorus apud Cassianum: Lapsus quisquam, nequaquam subitaneâ ruinâ corruisse credendus est, sed aut praua Institutionis deceptus exordio, aut propter longam mentis incuriam paulatim virtute animi decedente. Et per hoc sensim vitus incrementibus casu mirabili concidisse. Ante contritionem enim præcedit ruina, & ante ruinam mala cogitatio. Quemadmodum enim domus nunquam subitaneo ad ruinam procumbit impulsu, nisi aut antiquo vitio fundamenti, aut longâ habitantium desidâ, stillididii primum paruisimû penetrantibus corrupta, sensim fuerint munimenta tectorum, quibus per vetustatem & negligentiam, in maiorem modum patet factis atque collapsis, riuatim, post hæc insuit pluuatarum, imbrumque, tempestas. In pigritiis enim humiliabitur contritio, & in segnitie manuum stillabit domus.

Quod anima spiritualiter euenire, idem Salomon aliis verbis ita designat. Stillididii, inquit, euicunt hominem, in die hyemali de domo sua. Eleganter ergo mentis incuriam domati comparauit tectoque neglecto, per quod, primò quidem velut minutissima penetrant quadam, ad animam, stillididii passionum, quæ si velut parua ac leuia negliguntur, corrumpunt ligna virtutum, & post hæc, insuunt imbres largissimi, vitiorum, per quos in die hyemali, id est, in tempore tentationis, ingruente impugnatione diaboli, expellitur mens de habitatione virtutum, in quâ aliquando circumspectam diligentiam retinens, velut in domus propria possessione requieuerat.

Sic & Abbas Isaac, Reuera, inquit, non minus hæc que parua videntur, & minima, quæque ab his que nostra passionis sunt, cernimus indifferenter admitti, pro qualitate sua aggrauant mentem, quam illa maiora, quæ secundum statum, secularium sensus inebriare consueuerunt, non sinentes, depositâ fece terrenâ, ad Deum, in quo defixæ semper esse debet intentio. Monachum respirare, cui, ab illo summo Bono, vel parua separatio, mors præfens ac perniciosissimus interitus est credendus. Meritò ergo B. Maria Magdalena de Pazzis, Deo reuelante didicerat, inter quinque res petendas pro conferuando quouis Ordine, in primæuo suæ religionis statu, hæc quoque rem petendam perpetuò; Vt omnes Religiosi perfectè cognoscant, quanti momenti sit obseruare quamlibet minimam rem sanctæ Regule. Habenda ergo est maxima cura minimorum, tum in fugiendis malis, tum in frequentandis bonis. Porro præter has vtilitates, quæ ex curâ minimorum nascuntur, dum nos in rebus minimis abnegamus, & vincimus, est etiam alia, quam pulchrè iudicauit S. Eusebius apud Theodoretum: Cum enim magnus Acacius videret S. Eusebium catenâ collum adzonam alligasse, & incuruatum incidere, interrogauit, quamnam caperet vilitatem, quòd neque calum pate-retur aspicere, neque campum subiectum contemplari, neque ex angustiâ illâ semitâ vnus palmi, ad Oratorium ferens, egredi. Respondit Eusebius, se hæc moliri aduersus damonis machinationes. Nam ne, inquit, de

magnis bellum gerat, conans auferre temperantiam & iustitiam, & iram armans, & cupiditatem accendens, & ut fastu efferat, & superbiâ intumescam efficiens, & quacunque aduersus meam machinatur animam, conor hostem ad hæc parua traducere, in quibus etsi vice-rit, non magnum adfert detrimentum, sed si victus fuerit, euadit magis ridiculus, ut qui nec in paruis quidem posuit euadere superior. Quoniam ergo noui hoc bellum minus periculosum, non valdè enim feritur qui in his damni aliquid accipit (quod enim damnum est, vel videre campum, vel in cælum oculos attollere) ad hoc me genus pagna transuli. In hac enim me nec ferire potest, nec perimere. Non sunt enim hæc iacula letifera, ut quæ illius ferreis careant aculeis. Hæc se auduisse dixit magnus Acacius, eiusque se admiratum esse sapientiam, virtutemque bellicam, & experientiam. Quamobrem hoc quoque narrabat eis, qui talia discere cupiebant, ve admirabile, & dignû quod mandetur memoriæ: Quod & ego huc in vtilitatem nostram ex Theodoretoreto transferre volui, ut conentur valdè curare minima, tum fugiendo quosuis defectus minimos, tum minimas Regulas, Ordinationes, Consuetudines, ac quasuis leges, accuratissimè semper obseruando, tum in minutissimis quibusuis rebus, mortificando prauos animi motus, & propensiones sensuum, idque non proptio arbitrato, sed iuxta voluntatem & consilium suorum Superiorum. His enim viis peruenient ad suprema culmina virtutum, & vt ait

Theodoretus, in corpore mortali & patibili, incorpoream amulabuntur naturam, & per imitationem eius, quæ in cælo est, viuendi rationis summam Sanctorum amulati Philosophiam, omnem eorum virtutem expriment, & non are, & litteris, illorum insculpent memoriam, sed quasdam eorum animatas imagines & statuas se ipsos efficiunt. Quod nobis per merita Christi & intercessiones Sanctorum concedat Omnipotens & misericors Deus: qui, vt ait Apostolus, benedixit nos in omni benedictione spirituali in cælestibus, in Christo: sicut elegit nos in ipso, ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati, in conspectu eius, in charitate: Præsertim, cum, vt idem ibidem scripsit, Christus se ipsum tradiderit pro Ecclesiâ, vt illam sanctificaret, & cohiberet ipse sibi gloriosam; non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed vt sit sancta & immaculata. Quod sine dubio, gratia Christi Domini (quem S. Chryostomus, vt aliàs dixi, appellat, scaturientem beneficentiam) assequemur, si to. 4. in minimorum talem (qualis est supra commemorata) curam constanter, & perpetuò in quouis occasione, officio, & gradu, habebimus. Nâ & granum sinapis, inquit S. Paulinus, quod minimum videtur in semine, maximum tamen extat in oleo: resic minimorum cura, tanquam fecundissimum semen extrescit, non tamen in spicas altissimarum virtutum, sed in amplissimos quoque manipulos omnium aliorum cælestium donorum, & gratiarum, quibus perpetuum incrementum dat Deus. Proinde, vt monebat S.

139.
in proe-
mio hist.
Relig.

140.

Eph. 1. 34.

C. 5. 25. 26.

141.

in to. 4. in

Cum sub-

iect. ei

fuerint

omnia.

142.

ep. 20. ad

Amand.

143.

- l. 3. ep. 5. Franciscus Xaverius, *Nemo se ipse fallat, non potest quisquam in rebus magnis excellere, qui non prius excellat in parvis.* Et infra: *qui parvo oneri ferendo non sit, multo minus magnum est laturus.* Magis enim abhorrebit à magnis, si à parvis abhorret. Et iusto Dei iudicio, non cumulabitur magnis, qui parva non curat. Hinc Christus Dominus dixit S. Brigittæ: *Qui non bene vitur minimis, iustum est, ut maximis non gloriatur.* Et multo magis, si minima habeat pro rebus quæ negligi possunt tanquam leues. *Non leue dicendum est,* inquit S. Chrysostomus, *quod hominem contemnendo occidit, aut contemporem transgrediendo decipit, cum scriptum sit: qui modica spernit, paulatim decider. disponitur enim per lapsum in minorâ, ad lapsum in maiora. Si curare parva negligimus,* inquit S. Gregorius Papa, *insensibiliter seducti, audenter etiam maiora perpetramus.* Docet hoc frequens experientia, cum pernicio multorum. Quotquot enim Societatem deserunt, suâ id vel importunitate, vel vinendi licentiâ assecuti, vel in eâ iacturam solidæ virtutis & Dei gratiæ passi sunt, à neglectu rerum paruarum ad hanc infelicitatem delapsi sunt. Quocirca non parvi facienda sunt minima. Nam, ut bene monet S. Cyprianus, *minimum præceptum est, qui transire contendit, ubi alium perspexit cecidisse: & vehementer infransus est, cui non incurritur timor, alio pereunte.* Et, ut scribit S. Ildorus Hispalensis, *Non diu tutus esse poterit, qui periculo proximus fuerit.*

QVOD SI QVIS QVÆRAT PRIMO,

Quæ sint ista minima, quorum cura, tam magna in animam inducit bona?

144. **R**espondeo, curam minimorum circa tria genera versari. Primum circa fugienda. Secundum circa facienda, seu obseruanda. Tertium circa mortificanda: quæ tria habent alias veluti species & partes, in quas diuiduntur.
- Primum Genus* fugiendorum duo sub se continet: scilicet peccata & imperfectiones, quas esse diuersas à peccatis, ostendam in Opusculo de gradibus puritatis. Qui ergo curant minima, non tantum peccata fugiunt clara (eo modo, quo in hac vitâ vitari possunt) sed etiam imperfectiones omnes, quæ etsi culpam annexam non habeant, à Sanctis tamen magnis improbatæ sunt, & nunc à viris accuratè perfectioni intentis, improbantur: quarum plurtimas recensui in toto Opusculo de curâ minimorum.
- Secundum Genus* Minimorum circa obseruanda, seu facienda, res quinque continet: Primum Leges scriptas. Secundum non scriptas, sed viâ voce traditas à Superioribus. Tertio approbatas consuetudines. Quarto modum hæc omnia exequendi. Quinto Opera supererogationis: vti sunt, piæ quædam, vt vocant, deuotiones. Qui ergo curant minima, nunquam Regulam si-

lentij violant (etsi ex se ad peccatum veniale non obliget in aliquo Ordine, vti nec alia regulæ) nunquam lingua vulgari loquuntur extra tempora, quibus id veritum est: nihil iniquâ sine licentiâ vel generali vel speciali, ne quidem filium vel chartulam donant, aut mutuo accipiunt, vel alteri dant; nunquam alienum cubiculum intrant, nec flosculum, nec vllam vnam decerpunt: omnes temporis partes sine vllotio, tantum in rebus suo statui vel occupationi assignatis, & eidem conuenientibus expendunt, nullam sui officij partem omittunt, aut differunt ad aliud tempus, quam sit præfixum. Portas omnes, quæ claudi iubentur semper post se bene & sine strepitu claudunt, & clausas relinquunt: omnes sacras ceremonias, & suæ religionis ritus, communiter seruari solitos, iuxta praxim meliorum, accuratissimè seruant: præscriptis temporibus, non aliis, nec alio modo quam mos communis ferat, faciunt, quæ facere debent: ad primum campanæ sonitum cessant ab iis à quibus tunc cessandum, & id facere incipiunt ad quod vocantur: eâ diligentia & seruitute ac affectu Fratribus ministrant ad mensam, & alias, ac ministrant Christo in carne apparenti: ita sine vllâ excusatione ac tergiversatione & repugnantia vel voluntaria, promptè exequuntur imperata à minimo & infimo Superiore, quomodo exequerentur, si ipse Generalis vel Episcopus presens, aliquid ab eis vel imperans vel rogans exigeret. Ita libenter & diligenter, rogati, suam impendunt operam, Fratrum minimo, à quo nihil commodi sperant, sicut solent maximo Superiore, aliquid optanti, vel petenti: ita exactè seruant omnia seruanda, dum iter faciunt, vel extra suum domicilium viuunt, ac dum essent domi, & in oculis Superiorum: eo affectu & modo, alios iuuant; dum se occasio offert, quo se ab aliis in similibus occasionibus adiutos vellent. Nil ad oculum hominum faciunt, sed ac si videret Deus, & eo modo, quo illud facerent si post finem operis, aut sine illo opere absoluto statim moriendum esset. Denique omnes regulas, quæ à tepidis pro parui momenti rebus habentur, & passim violantur, semper, in quavis occasione, accuratè seruant, & ac si in eis sita esset tota perfectio, magni faciunt, & nullis humanis respectibus, aut amoris proprii suggestionibus, ad earum vllam violandam induci se sinunt, etiam tunc, cum nullum præsentem vident, cuius vel metus vel respectus eos, in illarum obseruatione contineat.

Tertium Genus Minimorum continet mortificationem duplicem: sensuum nimirum, & internorum motuum ac affectuum, idque trifariam: Primum, dum iis aliqua mala obiecta sese offerunt. Secundum dum ad bona, modo inordinato, seu per nimiam auiditatem aut festinationem, vel nimis lentè feruntur. Tertium, extra hoc casus, dum etiam studio merendi, vel se vincendi

di aliquas naturæ, vel repugnantias, vel propen- siones, ad res aut indifferentes, aut etiam bonas, mortificant illis modis, quos Sancti & periti vitæ Spirituales Magistri tradere solent; & ego in Opusculo de curâ minimorum indicavi, & in alio, de Praxi continuæ mortificationis in omnibus, indicabo.

QVOD SI QVIS QVÆRAT SECVNDO,

Quid causæ sit, quòd Deus curam minimorum ita magnis & raris, vti dictum est, donis remuneretur?

NVlla enim videtur proportio rerum exiguarum ad eximia Dei dona: nec æquum videtur, vt Deus sit adeò profusus & liberalis, ob parvas, quas adfert cura minimorum, dispositiones.

Respondeo: quatuor ob causas Deum eximiis suis donis curam rerum minimarum remunerari.

Prima causa est, Dei voluntas nobis in Scripturâ declarata, vt per parabolam illam Euangelicam, in quâ legimus, vnum seruum, qui fuit fidelis in paruis, constitutum esse à Patrefamilias super multa. Et pro vna mna bene expensa, & quâ seruus lucratus erat decem mnas, constitutum esse super decem civitates. Sicut ergo dum quaeritur, cur aqua Baptismi, tam vile elementum, vt S. Augustinus ait, corpus tangit, & cor abluit? & similiter alia Sacramenta, per suam materiam & formam, tam miros effectus spirituales producunt? rectè respondemus: quia Deus sic voluit, sic instruit; & eius est pro ratione voluntas; ita fat esset nobis in Dei voluntatem id referre: sicut in illam rectè referimus, quod in presenti momentaneum, & leve, tribulationis nostræ, vt loquitur Apostolus, supra modum in sublimitate, æternam gloria pondus operatur in nobis. Estque hæc Dei voluntas, valdè rectè rationi congruens, & nostræ debilitati accommodata. Suauiter enim Deus disponit omnia. Ad suauem autem dispositionem spectat, vt à minimis & facilioribus, ad magna & difficilia fiat progressio.

Hinc, vt ait Aristoteles, in omni arte & scientiâ à facilioribus & rudioribus principiis, ad altiora & difficultiora progrediendum est. & vt scribit S. Ambrosius, si paruulum literis imbuas, à singulis literarum elementis, inchoandum est tibi, vt à singulis apicibus ad syllabas, à syllabis, eum per ordinem ad nomina, orationemque, deducas. Quomodo enim, inquit Germanus Abbas apud Cassianum, pronuntiare puerorum quisiã simplices poterit copulas syllabarum, nisi prius characteres elementorum diligenter agnouerit: vel quomodo legendi peritiã consequetur, qui breues & perangustas descriptiones nominum necdam est idoneus coniungere, quâ ratione is qui peritiã Grammaticæ disciplina minus instructus est, vel Rhetoricam sa-

cundiam, vel Philosophicam scientiam consequetur: ita & in profectu virtutum, à minimarum rerum curâ, studiosos perfectionis, vult Deus ad maiora prouehere. Hinc senex quidam in vitis Par- trum, rogatus à fratribus, quomodo posset sustinere voces puerorum pecora pascentium, & non præciperet eis, ne ita turpiter vociferarentur, respondit: In veritate, Fratres, plurimos dies habuit cognatio mea, volens illis aliquid dicere: sed redargui memetipsum, reputans mecum, si parum hoc non porto, quomodo si maior mihi tentatio aduenerit, portabo? Et idè illi nihil dico, vt fiat mihi consuetudo portandi.

Secunda causa est, grata fidelitas, quam erga Deum serui eius ostendunt. Fidelis autem gratitudo in minimis, & gratitudine condita fidelitas, excitat Deum ad collationem maiorum beneficiorum. Nam, vt ait S. Basilius, qui grato animo in donis, quæ à Deo primùm accepit, studiosum se ipsum coëcuerit ad laudem Dei, is idoneus efficitur, cui alia dentur præterea: & quod qui talis non fuerit, ei etiam quod antea habebat adimitur: & iis, quæ alioqui ei parata fuerunt futura indignus iudicatur, & in super supplicio malè mulctatur. Cùm enim dona Dei, quæ confert hominibus, sint quidam eius thesauri, vt ait S. Gregorius: quando Deus videt seruos suos, curare minima, & fideliter custodire exiguam partem suorum thesaurorum sibi coëditorum, clarè agnoscit eos pluris facturos maiores thesauros, maiorum donorum, ideoque eos iis tradit, quandoque profusus omnes, tamquam valdè fidelibus. Nam, vt ait S. Bernardus, non est ex omnibus, quod ab animâ illâ existimet abscondendû, quam probauit fidelem. Sicut & Principes mundi huius, illis maximè omnes suos thesauros custodiendos tradunt, quos experiuntur esse in rebus minimis fidelissimos: prudenter enim sperant, illos in custodia thesaurorum pretiosissimorum fore fideles custodes, dum vident in nugis, vt ita dicam, & exigui momenti rebus dominorum suorum, esse fideles.

Et hanc causam indicat illa parabola Christi; Euge serue bone & fidelis, quia super pauca suisi fidelis super multa te constituam. Nam bene dicebat noster Pater Petrus Faber, notæ sanctitatis vir, & primus S. P. N. Ignatij Socius, Deum, cuius est totum quod optimum est, maiora sepe homini dona dif- ferre, vt dum comparandis minoribus inuigilat, quasi quibusdam gradibus ad maiora perueniat. Magna res est fidelitas in Dei obsequio, hinc Deus laudaturus Moysem coram Aaron, & sorore Moyis, eumque ostensurus fuisse aliis Prophetis & seruis suis maiorem, nullam aliam virtutem commemorat, nisi fidelitatem eius, quasi motiuum, ob quod eum ceteris prætulit; Non talis, inquit, seruus meus Moyses, qui in omni domo meâ fidelissimus est, quod etiam solum in laudibus Moy- sis ponit Apostolus: qui præterea commendans de meliori notâ, primos prædicatores, & sectatores

Ruff. l. 3. num. 91.

146.

147. h. 11. in Euan.

148. ser. 31. in Cant.

Mat. 25.

149. l. 2. vitæ

cap. 11.

150.

Nu. 12. 7. Heb. 3. 1. 2. Gal. 3. 9. Eph. 6. 21. Col. 1. 7. & c. 4. 9. 1. Cor. 4. 2.

145. Mat. 25.

in 30. in Iou.

1. Cor. 4. 17.

1. phisic.

1. de A. 1. c. 4.

Coll. 10. 6. 7. al. 8.

tores Evangelij, maius illis Episthetū non tribuit, quā in *Fidelis*, sic laudat Timoth. *Que verba*, inquit S. Chryf. Homilia prima ad populū, *omnem ipsius virtutem demonstrare sufficiunt*. Sic etiam fidelem appellat Tychicum, Epaphram, Onesimū, & suos Coapostolos, & Abrahamum, immō Christum ipsum Heb. 2. 17. Sic & S. Petr. quem vnum laudat Syluanum, non aliam ei laudem attribuit, quā in *fidelis*. Et Spiritus S. per S. Ioan. in Apocalypsi, Christi Domini & Verbi Dei nomen, ait fuisse, *fidelis*. Et S. Cyrillus Hierosolymitanus, ponderat, quod 1. Cor. 1. 9. Deus vocetur *fidelis* & credentes in eum, Deo, inquit, vocato *fidelis* nomine & tu hanc eandem accipis appellationem, *magnum accipis dignitatem*. quā admodum enim Deus, *bonus*, & *iustus* vocatur, & *omnipotens* opifex vniuersorum, sic & *fidelis*. Cogita ergo in quam prouehentis dignitatem, *cum diuina eris futurus particeps appellationis*. Si ergo hic Sanctus alloquens eos qui se disponebant ad baptismum, & eo suscepto vocandierant *fideles*, idē eos magnam allecutores putat dignitatem; multo maior est in baptisatis fidelitas, quam parit Dei obsequium, a iustis fideliter Deo exhibitum: ob quod & Ecclesia in Litanis, Deiparā praprius laudes continentibus, hanc quoque inter primas ponit, *Virgo fidelis*. Magnum quiddā est, inquit ibid. S. Cyrill. *vir fidelis* omniū, diuine durior, *fidelis enim viri est vniuersus mundus diuitiarum*, qui possit contemnere ipsas & conculcare. Et S. Chryf. laudans Flavianum Episcopum Antiochenum, appellat *fidelem*. Tam eximia res est, esse Deo fidelem. Hinc S. Franciscus, teste S. Bonauentura in eius vitā, dicebat fratribus sepe: *De diuini eo, quod peccator potest; nemo debet sibi iniquo blandiri applausu*. Peccator ieiunare potest, orare, plangere, carnemq; propriam macerare, hoc solum non potest, *Domino scilicet suo esse fidelis*. Inter fidelitatis autem actus & effectus, est custodire & exequi minima quæque iussa Dei, imō & ipsos eius natus; quod faciunt illi, qui minima curant: Vident enim, se maximē debere Deo fidelitatem, tum ratione dominij, tum ratione beneficiorum, ab eo susceptorum, vt ait S. Thomas. Non potest autem prudenter sperari fidelitas ab eo, in magnis rebus, qui in paruis se vinci patitur a demone; eique non valet resistere, & se irritendam præbet, & hanc Dei militiam cum hoste infernali perpetuō pugnantem confundit, quia, vt ait Cassianus, *A parente elidi, licet sit in delectatione doloris, & gemitus in amissione victoria, tamen quodammodo de aduersarij robore virtus nascitur consolationis. Sin vero inimicus exilis, & genus colluctationis infirmum, ultra delectationis dolorem, confusio turpior, & ignominia detrimento grauior inferitur*. Quod sit autem Fidelis officium, pulchrē indicat S. Chryfostomus hom. 21. & 23. ad pop. Tertia causa, ob quam Deus curantibus minima infundit magna sua dona, est, feruor, qui illos facit minima curare; loquendo enim moraliter, impossibile est, vt quis curet omnia mi-

nima, nisi sit feruens Spiritu. Sunt enim multi respectus humani conculeandi, multa difficultia superanda; quæ vt scribit Bernard. Iustinianus, in vitā B. Laurentij Iulliniani, commemoratā eius in paruis quibusdam rebus acri mortificatione videntur fortasse minus admirabilia his, qui nunquam experiuntur. Vos autem, *nobiles Christi Athleta*, qui quotidie facitis harum rerum periculum, scio factū difficultiora, quam dictū, iudicatis. Talibus enim in rebus perpetuō frequentandis, magno feruore opus est. Hinc S. Basilius describens feruentem spiritu, illum esse ait, *qui cum ardenti studio, & inexplebili cupiditate, & assidua diligentia voluntatem Dei facit, in charitate Christi Iesu Domini nostri, conuenienter illi, quod scriptum est: in mandatis eius vult nimis*. Talis omnino necessarius est feruor, ad omnia illa minima seruanda, quæ supra commemorauimus. Nam, vt ait S. Chryfostomus, *Amor virtutis, violentus, atque, vt ita loquar, tyrannicus esse debet vt nulli cedat occasione, sed continenter inhereat amanti animo, neque committat, vt vlla afflictio, aut vllus dolor superet animum*. Hic autem feruor, non tantū ad res magnas patrandas omnino necessarius est, sed etiam ad minimas. Ideo cum S. Basilius dixisset, *raros se nosse, qui delecto vitæ genere, Christi Euangelio conuenienter, minutissima queque, que in eo descripta sunt, consilia, conseruarent, neque eorum quicquam neglectim transmitterent, vt videlicet lingua vterentur, continenti silentio obuincta; oculis etiam eam discipline moderationem adhiberent, quam requirit Euangelica perfectionis tenor; motum item prescriberent pedibus, denique & reliquis totius corporis membris eo modo vterentur, quem & eorum suscepta vitæ propositum, & ipse initio Opificis nostri fabrica ratio requireret: qui in vestitu, pro decore, modestiam, in congregatione cum ceteris circumpectionem, in cibis illud modū, quod natura desideraret, tenerent: in rebus ad vitæ usum parandis, vni tantū necessitati consulerent, subdit: Atque hæc quidem dum simpliciter hoc modo dicuntur, leuia videntur, ac nullius penē difficultatis, eiusmodi sunt tamen, in quibus seruandis, magna opus esse contentione, ipse nos vsus docuerit. Talis contentio & ardor spiritus, minimorum curam pariens, mouet Deum, vt citō talem euehat ad falligiam virtutum, ad quæ legitimus, tum alibi, tum in nostrā Societate euectos esse multos, in ipso Nouitiatu, vti euexit B. Stanislauus Kostkianus, & postea alios pauculis annis in Societate transactis, vti fuerunt B. Aloysius Gonzaga & Ioan. Berchmanus, & plurimi alij. Verissimum enim est, quod scribit S. Bernardus: *Anima qua amat, ardentius, currit velocius, & citius peruenit: perueniens, non dico repulsionem, sed nec cunctationem patitur sine morā aperitur ei tanquam domestica, tanquam charissima, tanquam specialiter dilecta, & singulariter grata. Nec enim, inquit S. Ioannes Climacus, numero, & laborum multitudinē Deus mercedem reddit, sed alacri proposito, atque seruenissima voluntatis. Si euectus contra, parum conceditur a Deo iis, qui sine**

1. Pet. 5.
12.
Apoc. 19.
11.
Catech. 5.
Myf.
cap. 6.
151.
2. 2. q. 88.
a. 3.
1. 7. Inft.
cap. 20.
152.
153.
154.
155.
156.

153.
Reg. bre.
ul. 2. 19.
154.
h. t. cp.
Philip.
154.
155.
156.
157.
158.
159.
160.
161.
162.
163.
164.
165.
166.
167.
168.
169.
170.

11. q. 111.
12. ad 3.
13. ad 9.
14. ad 3. ad
15. ad 2. ad
16. ad 1.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.

sine feruore ei feruiant. Nam, vt ait S. Thomas, in infusione charitatis requiritur motus liberi arbitrij. Et ideo illud quod diminuit intentionem (scilicet feruorem) liberi arbitrij, dispositiuè operatur ad hoc, quid charitas fit minor. Vnde sequitur, & omnes alias virtutes infusas, in exigua infundi mensura, quia eà proportione infunduntur à Deo, quã infunditur charitas, quã, vt ait S. Gregorius, est Mater omnium virtutum, & vt eam appellat Apostolus, Vinculum perfectionis. Vtrumque egregiè expressit S. N. P. Ignatius in aureã illã Epistolã, quam scripsit ad Lusitanos nostros, antequam aliam obedienciã epistolam ad eos scripsisset. In illã enim excitat illos ad feruorem, in hac de obedienciã, ad moderationem feruoris. In priore ergo sic loquitur: *Ferete semper in sinu cordis vestri, viuendum quendam, sanctumq; feruorem; ad quosiu pro virtute exatilandos labores, quia rarum aliquod, & eximium facinus antecellit sexcentis vulgaribus, minutisq;.* Ad quem enim virtutis gradum, multis annis peger non potest adreperere, exigua temporis intercapedine diligens mirabiliter volat. Hoc ipsum S. Teresa scriptum reliquit dicens: *Eos qui minima curant in profectu virtutum, sine aliis & penitus volare. Nihil adeo paruum est, inquit S. Gregorius Nazianzenus, si Deo fuerit oblatum, licet sit minimum, licet paruo pretio dignum, cui penitus aditus denegatur, aut quod non suscipiat misericors ille, qui cuncta iustã nouit expendere statera.* Ponderat Theodoretus illud Gen. 28. quod Iacob, post visam calos attingentem scalam, & post eximia rerum magnarum promissa, à Deo accepta, non plus ei obtulerit, quã lapidem, oleo perfusum, & ita erectum. *Non respuit, inquit, etiam minima benignissimus Dominus gratiam habens operis intentionem.* Et S. Augustinus, *Videte, ait, quia minima nostra, non contemnit Deus. Nam si contemneret, nec crearet. Nam & capillos nostros, ipse vniue creatit, & numeratos habet. Mitum ergo uon sit Deum, minima nostra, abundè magnis beneficiis remunerari præsertim, quia dum ea peraguntur sublimi intentione, purè propter Deum, inde magna & sublimia euadunt.* Quocirca B. Maria Magdalena de Pazzis monere solebat Moniales, ne curarent res magnas facere in apparentiã (vti sunt disciplinae, i. e. unia, vigiliae, humi cubationes) quia in his dicebat occultari superbiam periculosam animæ, sed persuadebat instanter, res facere, quæ videntur minime, sed quæ sunt magnæ & sublimes, per ordinationem earum, ad altum finem, rectã intentione, quia talibus valdè delectatur Deus, & sunt abscondite ab aduersario. Non damnabat hæc Sancta res magnas, sed nec paruas volebat negligi, verùm frequentari, quæ per intentionem sublimem magnæ sunt. Peeter eã, quia ex magno feruore proficiscuntur. Dei liberalem manum excitant, ad magna beneficia conferenda. Hinc S. Casarius ait: *Vbi viderit Deus deuotionem animi, ardentiorẽ insinabitu affectum, & quantum nos addiderimus ad studium, tantum ille apponet ad adiutorium: quantum nos ap-*

posuerimus ad diligentiam, tantum ille addet ad gloriam. Quia, vt dicit S. Diadocus, secundum proportionem progressus animæ, donum Dei bonitatem suam menti patefacit.

Quarta causa, ob quam Deus curantes minima magis virtutibus cumulat, est ingens desiderium, summæ perfectionis, quod viget in omnibus minima curantibus, & quædam quasi auaritia spiritualis, & vt Christus loquitur, *Eris sitisq; iustitia*, quæ in talibus semper crescit, cum incremento virtutum. Idè enim, more auarorum minima quæque curant, vt congregent quamplurimos celestium donorum thesauros: & si minima amant ac desiderant, multo magis magnos & altos virtutum gradus: quia hi sunt aptiora obiecta, ad excitandum in nobis appetitum & desiderium sui. Hoc autem desiderium omnino requiritur, & præcedere solet, in omnibus perfectionis studiis. Oportet namque, inquit S. Bernardus, vt sancti desiderij ardor præueniat faciem eius, ad omnem animam, ad quam est ipse venturus. Idem desiderium, in perfectione vitæ crescentibus, cum ipsa perfectione crescit. Vnde hanc ob causam à S. Bernardo vocatur *primum in donis, & vltimum in profectibus.* Quocirca S. N. P. Ignatius, vt scribit Ribade-I. cap. 1. neira in eius vitã, cum conferret profectum præcedentis diei cum præterita, quotidie vna cum spirituali profectu maiore, sentiebat se maioribus inflammatum studiis, scilicet acquirendæ perfectionis. *Initium sapientiæ, ait Spiritus Sanctus, est verissima sapientiæ concupiscentia. Non meruit secreta celestia, inquit B. Iustinianus, Propheta Daniel, quia ieiunauit, sed quia concupiuit, dicente Angelo: ego autem veni, vt indicarem tibi, quia vir desideriorum es. Idè Christus ait: Beati, qui esurunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.* Quæ verba ponderans S. Bern. *Qui esurit, inquit, esuriat amplius; & qui desiderat, abundantius adhuc desideret; quoniam quantumcunque desiderare poterit, tantum est accepturus. Immo non secundum perfectionem, modumq; desiderij, sed mensuram accepturus est bonam & confortatam, & coagitatam, & superfluentem.* Hæc vim obtinendi à Deo beneficia sciens inesse piis desiderijs S. P. N. Ignatius, commendat ea in Constitutionibus, ideoque *Rectoris officium, ait s. fore oratione & sancti desiderij, totum Collegium velut humeris sustentare.* Et ab eo didicit id P. Petrus Faber, primus eius socius qui inter alia monita, quæ reliquit Parmensi Sodalitati, vnum fuit, tale: *Vbi Sacerdos Christi Corpus ritè consecerit, aut excitatum ab arã sublimè populo demonstrarit tum vos petetis à Deo (quod in summis numerandum est donis) samem sitisq; iustitiã.* Et, vt de eodem eius vitã idem Orlandinus scripsit, inter media quæ adhibebat, ad promouendos in Christiana pietatis studiis eos, qui iam emerferant è vititiis, vnum erat eius iudicio inestimabilis momenti, vt figeretur animo, & haberetur ante oculos, & quasi semper ad manum: inter alia esuriendam, sitiendamq; iusti-

cap. 77.
163.
Eru-Matr. s. 6.
f. 31. in Cant.
f. 84. in Cant.
Sap. 6. 11.
l. de disc. & perf. mon. con.
6. Dan. 9. 23.
Matt. 5. 6.
l. de omnib. 55.
4 p. c. 10.
Oril. l. 1. num. 109. l. 2. c. 22.

iusitiam, id est, excitandam virtutis aviditatem. Meritò ergo S. Thomas in Opusculo 62. de Divinis moribus, non semel commendat frequentationem piorum desideriorum. Nam differens de largitate Dei, inter media dissonantia hominem, ad percipiendam copiosam Dei gratiam, ponit *iusta desideria*. Et disputans de discretione Dei, inter auxilia inducentia proximum ad perfectionem, numerat *desideria*: quod etiam repetit alibi. sed his mirabilior est doctrina, (vbi testatur Pius II. in Bullâ Canonizationis S. Catharinæ Senensis) diuinitus infusa S. Catharinæ Senensi, in cuius dialogis, Deus ei ostendit, quantam vim habeant sancta desideria. Cùm enim Deus Pater explicaret ei modum, quo Deo satisfiat ab hominibus pro culpis admissis, ait: *Omnes pœna, quas anima sustinet vel sustinere potest in presenti saculo, nullo modo condigna sunt, ad culpam etiam minimam puniendam: quoniam offensa, que mihi fit, qui sum bonum infinitum procul dubio satisfactionem exigit infinitam. Sed est verum, quod ex anima seruienti desiderio satisfit; videlicet ex contritione verâ: vera contritio tam culpe quam pœna satisficit: non quidem ex pœnâ finitâ quâ puniatur, sed ex infinito desiderio. Vocat infinitum desiderium, quia tam multum eo desideratur, vt nullus terminus ponatur rei desideratæ, ad dandam quam maximam gloriam Deo infinito, qui, vt ait S. Bernardus, diligendus est sine modo & fine. Idè eadem S. Catharinæ Deus Pater alio tempore dixit: Ego à vobis expeto desiderium infinitum. Et tale desiderium (vbi Christus Dominus dixit S. Gertrudi) est veluti fistula aurea, per quam à Deo dona eius attrahuntur, & quasi exsuguntur. Quia ergo in curantibus minima semper viget ardens desiderium maximæ perfectionis, qui ea curant, illam obtinent, & quasi sanctâ violentiâ extorquent à Deo. Hec vbi, inquit Tertullianus, Deo grata est, & desiderantibus eius dona valde vitilis: quia, vt ait S. Gregorius, Valentiores voces apud secretissimas aures Dei non faciunt verba, sed desideria: si desideramus ex corde, etiam cùm ore conticescimus, tacentes clamamus. Et quoniam, teste Dauid, desiderium pauperum exaudiuit Dominus, minimorum curæ, adiungendo maiorum donorum desideria, illis potiuntur. Meritò ergo P. Petrus Faber, teste Orlandino in eius vitâ, cuidam nostro, viro docto, qui ad Societatem accesserat, dans monita ad profectum opportuna, ait: *Libentissimè audimus, te inter Fratres infima querere & vltima, atque minima consecrari. Nam magnitudo humane mentis, non in eo est, vt magna ex suo sensu amet atque amplectatur, magna, inquam, huiusmodi, sed vt ad minima sese extendat. Perge itaque exerceri in minimis, vt maxima æterna vitæ promerearis. Non ignoras apud Arithmeticos notam, que cifra vocatur, nihil per se valere, verum subiunctam numeris, incrementum iis manus adferre, quando post plures ponatur. Quid ni ergo nos omnes gaudeamus, qui nouimus te qui numero nostro accessisti, de vilius vitæ hu-**

ius, eum colligere pretium ac valorem? Anna minimo nomine appellari ab omnibus, si nomen bonum tibi velis comparare.

Hanc ob causam, bonum, & Sancti nomen, in libro vitæ comparare cupiens noster P. Bal. thasar Aluarez, præter curam minimorum in rebus aliis, toto sexdecim annorum tempore quo primum orationis modum tenuit, fuit singularis planè in exequendis omnibus consiliis, & circumstantiis, quæ S. N. P. Ignatius in libello Exercitiorum obseruandas præscripsit (quas Additiones vocat) ad rectam habendam orationem, nullâ etiam minimâ neglectâ. Obseruauerat enim, diligenter plurimum placere Deo, quod quis Diuinam eius voluntatem plenè, etiam in rebus minimis, exequatur, vt nos ad suum conspectum & familiaritatè admittat: cui sicut ij qui verè obediunt, sunt charissimi, ita eos qui propria sua sequuntur consilia.

Quinta causa est, quia per res paruas homo disponitur suauiter ad maiores, & Deus ita sensim hominem eleuat ad maiora, dum videt, minorâ, quæ potest, exequente. Hoc docuit Christus Dominus S. Birgittam: *Qui in amore me esse vult, incipiat primò vertere omnia, ad est, conetur ad faciendum bona per voluntatem, & continuum desiderium. Inde leuet modicè & paulatim, id est, faciat ea, que potest, cogitando sic: Hoc benè possum facere, si Deus dederit mihi auxilium. Deinde perseverans in incepto, cum tantâ alacritate, ea que videbantur sibi prius onerosa, incipit portare, quod omnis labor in ieiuniis, seu vigiliis, & aliis laboribus quibuscunque est sibi tam leuis, quasi pluma. Et in tali sede quiescant amici mei: que est malis & desidiis, quasi circumseptâ, aculeis, & spinis: sed amicis meis, est summa quies, & leuis quasi rosa. Et infra: Qui conantur ad faciendam modicam illud quod possunt, his ego dabo gratiam. Quomoddò autem fiat progressio, à minimis ad maiora, ita hoc eidem Sancto Christus Dominus significauit: Ex modico bono, oritur quandoque magna merces.*

Dactylus mirifici odoris est, & in fructu eius lapis. Si ponitur in pingui terrâ, pinguescit & fructificat, & crescit in magnam arborem. Si autem ponitur in aridâ terrâ arcescit. Arida est nimis terra illa à bono, qua delectatur in peccato. In quâ si semen virtutum seritur, non pinguescit. Pinguis autem est terra mentis illius, qui cognoscit peccatum & gemit se peccasse: in quâ, si ponitur lapis Dactyli, id est, seritur seueritas iudicij mei, & potentie mee, radicitur tribus in mente meâ radicibus: Primò, cogitat se nihil posse facere sine auxilio meo. Deo aperit os suum ad rogandum me. Secundò, incipit etiam modicam dare elemosinam pro nomine meo. Tertio, Exoccupat se in negotiis suis ad seruendum mihi. Deinde incipit abstinere in ieiunio, & in abdicacione voluntatis proprie: & hoc est corpus arboris. Postea crescunt charitatis rami, quando trahit omnes quos potest ad bonum. Deinde crescit fructus, quando etiam alios docet, in quantum scit, & totâ deuotione intendit, quomoddò honorem meum possit ampliare. Talis fructus mihi summè placet. Sic igitur ex modico ascendit ad profectum, quando primò radicitur per modicam deuotionem, crescit corpus per abstinentiam,

s. cura
Dei de
creatoris.

164.
c. 3. Dial.

tr. de di-
lig. Deo.
c. 30. &
104. dial.

Apolog.
cap. 39.
1. 2. 2. Mor.
cap. 13.

Pf. 10. 17.

1. 2. c. 23.

tiam, multiplicatur rami, per charitatem, pinguescit fructus per predicationem.

CAPVT DECIMVM.

Indicat septem defectus, precipuo quodam conatu tempore studiorum vitandos: nimirum libertatem in agendo; sermones de rebus friuolis; colloquium cum personis vitiis; conuersationem cum non spiritualiter viuentibus; irrisionem aliorum; periculosam particularem amicitiam; negligentiam in Officiis manualibus domesticis.

Septimo, maximopere conducit ad conseruandum & augendum spiritum, fuga certorum defectuum, per quos deuenitur ad iacturam non tantum spiritus, sed etiam sapientie uocationis ipsius religiosae.

166. Primo, omnium fugienda est libertas & audacta in agendo, aspiciendo, loquendo, ridento tangendo. Liberet bonitate sua Deus, inquit S. Dorotheus, animas nostras ab hac pestifera & lethali parhysia, seu licentiosa agendi vel loquendi libertate. Est enim parhysia multiplex & pluribus modis fit. Etenim licentiosae se quisquam gerit uerbo, tactu, & visu. Delabitur quis parhysia in otiosam & vanam locutionem, in uerba secularia, in actus ridiculos. Risus enim mouet hac parhysia parum modestos. Est autem parhysia seu licentiosa libertas, cum quis praeter necessitatem alium atreccat, manusq; suas iocandi ridendiq; studio in socium iniecit: cum impellit aliquem ac protrudit: cum uiolenter quicquam aut furum ab aliquo rapit: cum impudicis oculis & parum modeste aliquem spectat. Haec omnia proscendo ex eo proueniunt & ortum habent, quod timorem Domini anima nostra non possidet. Ex his autem in uerum & absolutum contemptum paulatim quis labitur. Propterea cum legis praecipua daret Deus, aiebat: Facite ut religiosi, pii ac uerecundi sint filij Israel, ac minime contemptores & fastuosi. Nam citra pietatem & deuotum animi affectum, citraq; reuerentiam & orationem, nec colere nec uenerari Deum quisquam poterit uinquam. Neque enim cuiusmodi sit praecipuum attendit aut considerat. Idcirco nihil est parhysia grauius, & molestius, & propterea omnium passionum ac uitiatorum mater, ac seminarium dicitur, quandoquidem hac parhysia, omnem religionem onuemq; pietatem, ac uenerationem, omnem denique timorem Dei procul abigit & expellit a nobis, paritq; contemptum & fastum. Etenim ex hac parhysia, seu licentiosa libertate, quam mutuo inter nos exercentus, fit, ut mutuo inter nos licentiosissimi, ut impudenter inuicem nosmet geramus, ut perperam ac male inter nos colloquamur, ut mutuo nos ledamus corrupamusq;, atque adeo uerberibus lasciuamus. Inde etiam fit cum uestrum aliquis inutile quippiam aut uanum aspexerit, actutum abeat, & futili quadam garrulitate ac loquacitate, illud effutiat ac disseminat, & in alterius Fratris mentem atque animum ingerat, nequaquam seipsum tantum lassisse contentus, nisi & fratrem suum in com-

mune damnum protraxerit, immisso quodam lethali ueneno in cor eius. Ac saepenumero euenit, ut Frater ille orationibus vacet, & precationibus deditam habeat mentem: aut rei cupiam non inutili, cum subito uenit hic nugigarrulus & conuerit eum in nugas facitq; uenaniter ac inutiliter colloquatur; nec solum illum ab utili re auocat, uerum etiam pronocat ad tentationem. Quo quidem uicio nihil grauius, nihil perniciosius, ut non modo scilicet se solum, sed etiam proximum ledere, atq; ipsi impedimento esse uelut. Facessat istud a nobis, Fratres, absit tantum a nobis scelus. Non habet locum hoc scelus in iis, quos iuuenilis affectus, uirtus uerecundiae, inimica libertatis, & silentij amor, in officio continet: quia, ut scribit S. Bern. quoru is oculi, De ordi. los, aures, linguamq; possidet, non sinit turpiter ledere ac uide, efficiens eos graues ac mites. E contra grande uitiu est, iuniorum impudentia, (sunt uerba S. Bern. eodē in loco) quae improbo ausu & dissolutione sua Patres & Fratres conturbat, quia scriptu est: Nec Deu, Luc. 18. nec homines reueretur, sed latatur cum male fecerit, & Prou. 2. exultat in rebus pessimis. Facta est frons meretricis, quia Ierem. 3. non potest erubescere. Vbi lingua audax, & frons inuerecunda, quid loquatur, quid agat non curat. Cum enim boni adolescentuli & mansueti, tacendo reuerentur maiores suos, nemo solus taciturnitatis hanc laudem putet: quia silentium ipsum (in quo est reliquarum uirtutum otium) maximus actus uerecundiae est. Idem explicans uidecimum onera ab Isaiā commemorata, Si uideris, inquit, Monachum in claustro sedentem, huc illucq; respicere, oscitare crebrius, manus & pedes extendere, nunc librum ponere, nunc resumere, postremo quasi quibusdam stimulis agitatam, de loco in locum, de auditorio in auditorium cursitare; sub onere Duma eum suspirare non dubites. Sic merito irridet & carpit, alioqui suauissimus & mellifluus Pater, religiosus libera dissolutione uiuendi laborantes.

E contratio uero, magnopere iuuenibus uerecundiam commendat: Aduerte, inquit, primam sponsa uerecundiam; quae nescio an quicquam grauius aduertit in moribus hominum queat. Hanc primo omnino liber quodammodum manus sumere, & quasi speciosum quendam florem decerpere loco, nostrisque apponere adolescentibus. Non quia non sit & in prouectiori aetate omnino studio retinenda, quae est certe omnium ornatus aetatis, sed quod tenere gratia uerecundiae in teneriori aetate amplius pulchriusq; eniteat. Quid amabilis uerecundia adolescente? quam pulchra haec est, quam splendida gemma moru, in uita & uultu adolescentis: quam uera & minime dubia bonae nuntia spes, & bona indolis index: uirga disciplina est illi, (libero alteri adolecenti) qui pudendis affectibus imminens, lubricis aetatis motus, actusq; leues coerceat, comprimat insolentes (sua modesta & graui uerecundia) Quid ita turpiloquij & omnis deinceps turpitudinis fugians: soror continentiae est. Nullum aequae manifestum indicium columbinae simplicitatis: & idem est testis innocentiae, lapsa est pudica mentis iugiter lucens, ut nil in ea turpe vel indecoru residere attentet, quod non illa illico prodar. Ita expultrix malorum, & propugnatrix puritatis innata, specialis gloria, conscientiae & fame custos, uita decus, uirtutis se-

De ordi. los, aures, linguamq; possidet, non sinit turpiter ledere ac uide, efficiens eos graues ac mites. E contra grande uitiu est, iuniorum impudentia, (sunt uerba S. Bern. eodē in loco) quae improbo ausu & dissolutione sua Patres & Fratres conturbat, quia scriptu est: Nec Deu, Luc. 18. nec homines reueretur, sed latatur cum male fecerit, & Prou. 2. exultat in rebus pessimis. Facta est frons meretricis, quia Ierem. 3. non potest erubescere. Vbi lingua audax, & frons inuerecunda, quid loquatur, quid agat non curat. Cum enim boni adolescentuli & mansueti, tacendo reuerentur maiores suos, nemo solus taciturnitatis hanc laudem putet: quia silentium ipsum (in quo est reliquarum uirtutum otium) maximus actus uerecundiae est. Idem explicans uidecimum onera ab Isaiā commemorata, Si uideris, inquit, Monachum in claustro sedentem, huc illucq; respicere, oscitare crebrius, manus & pedes extendere, nunc librum ponere, nunc resumere, postremo quasi quibusdam stimulis agitatam, de loco in locum, de auditorio in auditorium cursitare; sub onere Duma eum suspirare non dubites. Sic merito irridet & carpit, alioqui suauissimus & mellifluus Pater, religiosus libera dissolutione uiuendi laborantes. E contratio uero, magnopere iuuenibus uerecundiam commendat: Aduerte, inquit, primam sponsa uerecundiam; quae nescio an quicquam grauius aduertit in moribus hominum queat. Hanc primo omnino liber quodammodum manus sumere, & quasi speciosum quendam florem decerpere loco, nostrisque apponere adolescentibus. Non quia non sit & in prouectiori aetate omnino studio retinenda, quae est certe omnium ornatus aetatis, sed quod tenere gratia uerecundiae in teneriori aetate amplius pulchriusq; eniteat. Quid amabilis uerecundia adolescente? quam pulchra haec est, quam splendida gemma moru, in uita & uultu adolescentis: quam uera & minime dubia bonae nuntia spes, & bona indolis index: uirga disciplina est illi, (libero alteri adolecenti) qui pudendis affectibus imminens, lubricis aetatis motus, actusq; leues coerceat, comprimat insolentes (sua modesta & graui uerecundia) Quid ita turpiloquij & omnis deinceps turpitudinis fugians: soror continentiae est. Nullum aequae manifestum indicium columbinae simplicitatis: & idem est testis innocentiae, lapsa est pudica mentis iugiter lucens, ut nil in ea turpe vel indecoru residere attentet, quod non illa illico prodar. Ita expultrix malorum, & propugnatrix puritatis innata, specialis gloria, conscientiae & fame custos, uita decus, uirtutis se-

